

УДК 371.134:615.15:37.048,4

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Філіппова Л.В., к. х. н., доцент,
доцент кафедри медичної та загальної хімії
Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

У статті розглядаються сучасні вимоги до професійної освіти фармацевтичних працівників. Виокремлюється одна з головних вимог, а саме самоосвіта; піднімається питання про те, як вона може впливати на подальше життя фармацевтичного працівника та на конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці. Наведено основні та пріоритетні завдання у фармацевтичній вищій освіті та специфічні особливості цієї галузі.

Ключові слова: фармацевтична освіта, конкурентоспроможність, якісна підготовка фармацевтів, специфічні особливості, структура освіти.

В статье рассматриваются современные требования к профессиональному образованию фармацевтических работников. Выделяется одно из главных требований, а именно самообразование; поднимается вопрос о том, как оно может влиять на дальнейшую жизнь фармацевтического работника и на конкурентоспособность на международном рынке труда. Приведены основные и приоритетные задачи в фармацевтическом высшем образовании и специфические особенности этой отрасли.

Ключевые слова: фармацевтическое образование, конкурентоспособность, качественная подготовка фармацевтов, специфические особенности, структура образования.

Filippova L.V. CURRENT REQUIREMENTS FOR PHARMACEUTICAL EDUCATION IN UKRAINE

The article deals with modern requirements for the professional education of pharmaceutical workers. One of the main requirements is the self-education, how it can influence the future life of the pharmaceutical worker and the competitiveness of the international labor market. The main and priority tasks in pharmaceutical higher education and specific features of this branch are given.

Key words: pharmaceutical education, competitiveness, qualitative preparation of pharmacists, specific features, structure of education.

Постановка проблеми. Сучасні вимоги до фармацевтичної освіти пов'язані з умінням своєчасно надавати інтегровану фармацевтичну допомогу пацієнту, а саме до такої допомоги належать інформаційно-комунікативна, законодавча, технологічна та аналітична. Фармацевтична освіта внаслідок швидкого розвитку вимагає в останні роки від студента спроможність виявляти професійну мобільність на міжнародному рівні, а саме – швидке реагування на зміни, які відбуваються як у сучасному житті, так і фармацевтичному бізнесі. Тому більшість вищих навчальних фармацевтичних закладів намагаються навчити майбутніх фармацевтичних співробітників використовувати знання як з окремих дисциплін, так і вміння миттєво знаходити міждисциплінарні зв'язки, які можна використати для вирішення будь-якої професійної проблеми або завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як показав аналіз даних наукової літератури [1–4], вищі навчальні заклади ставлять перед собою одне з основних завдань – навчити студента професійно-творчому напрямку, тобто самоосвітній діяльності. Ця риса є вирішальною та дає змогу студентів залишатися конкурентоспроможним на

міжнародному ринку праці. Розвиток цієї риси впродовж життя студентів, а потім фармацевтичному робітнику надає можливість брати участь у міжнародній неперервній освіті, а це, у свою чергу, надає можливість до постійного оновлення структури та змісту фармацевтичної освіти [5].

Постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні основних вимог до сучасної фармацевтичної освіти в Україні. Описати основні та пріоритетні завдання сучасної фармацевтичної освіти та показати специфічну сторону цієї галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні вимоги до освіти останнім часом змінюються внаслідок розвитку ринкових відносин у медичній і фармацевтичній галузях. Сьогодні головна вимога – це підготовка майбутнього фармацевта до конкурентоспроможності.

Для якісної підготовки сучасних фармацевтичних працівників необхідно забезпечити:

- якісний конкурсний набір студентів на перший курс;
- під час навчання потрібно виховувати у студентів патріотизм і національну свідомість, милосердя та духовність;
- наявність відповідного кадрового, навчально-методичного, матеріально-

технічного та матеріально-методичного забезпечення;

- ефективна організація, інформатизація та управління навчальним процесом;
- створення мережі університетських лікарень і клінік;
- ефективний контроль за якістю навчання [6].

Підготовка фармацевтів в Україні за станом на 2008 рік відбувається у 13 вищих навчальних закладах та 26 вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладах I–II рівнів акредитації за спеціальностями: «Технологія фармацевтичних препаратів», «Технологія парфумерно-косметичних засобів», «Фармація», «Виробництво фармацевтичних препаратів», «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських засобів», «Клінічна фармація».

У професійній підготовці фармацевтичних кадрів спостерігаємо зміни, які відбуваються з роками в освіті. Ці зміни зумовлені такими аспектами: інтенсивним обміном досвідом на європейському та світовому ринку; стрімким збільшенням кількості лікарських засобів; спостерігаємо зменшення зацікавленості у виготовленні ліків аптечними працівниками, але відбувається поступове збільшення зацікавленості на придбання ліків; підвищення вимог до контролю якості лікарських препаратів.

Останнім часом вищі навчальні заклади ставлять основним і пріоритетним завданням у фармацевтичній вищій освіті:

- підготовку висококваліфікованих спеціалістів у своїй сфері діяльності;
- постійне вдосконалення вищої фармацевтичної освіти;
- нарощування наукового потенціалу;
- постійний саморозвиток, тобто фармацевти прагнуть до післядипломної освіти;
- створення системи атестації та сертифікації фармацевтичних кадрів на ринку праці.

Фармацевтична освіта завжди мала й має велику та специфічну особливість – це фармацевтична опіка та фармацевтична допомога. Ці дві особливості спрямовані на населення, саме за допомогою фармацевтичних кадрів населення забезпечено всіма товарами аптечного асортименту, населення може отримати консультативні послуги стосовно лікарського засобу та пораду з питання вибору найкращого та найефективнішого засобу, правил зберігання та терміну придатності. Внаслідок такого високого попиту в населення фармацевтична вища освіта вимагає від фахівця таке:

- наукового пошуку та розроблення лікарських препаратів;

– виявлення потреби препаратів, їхнє широке виробництво;

– всебічне вивчення властивостей лікарських засобів, їхній аналіз, синтез, стандартизацію, реєстрацію;

– чіткий контроль якості лікарських препаратів;

– правильну реалізацію та застосування за призначенням;

– фармацевтичну опіку;

– постійну підготовку та перепідготовку фармацевтичних кадрів.

Структура фармацевтичної освіти в Україні здатна забезпечити найефективнішу підготовку фахівців, і це відповідає міжнародній системі вищої освіти. В Україні професійне спрямування відбувається зі шкільної партії, гімназії, ліцею. Тобто для вступу майбутні абітурієнти формуються з числа класів, у яких відбувається поглиблене вивчення хімії, фізики та біології, інформатики. Як ми спостерігаємо, вища фармацевтична освіта в Україні є ступеневою за акредитацією:

I рівня акредитації – це училища, надають неповну вищу освіту. В Україні це здійснюється у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації, а саме: Коледж Національного фармацевтичного університету, Рівненський базовий медичний коледж, Житомирський базовий фармацевтичний коледж та інші медичні коледжі, які мають фармацевтичне відділення.

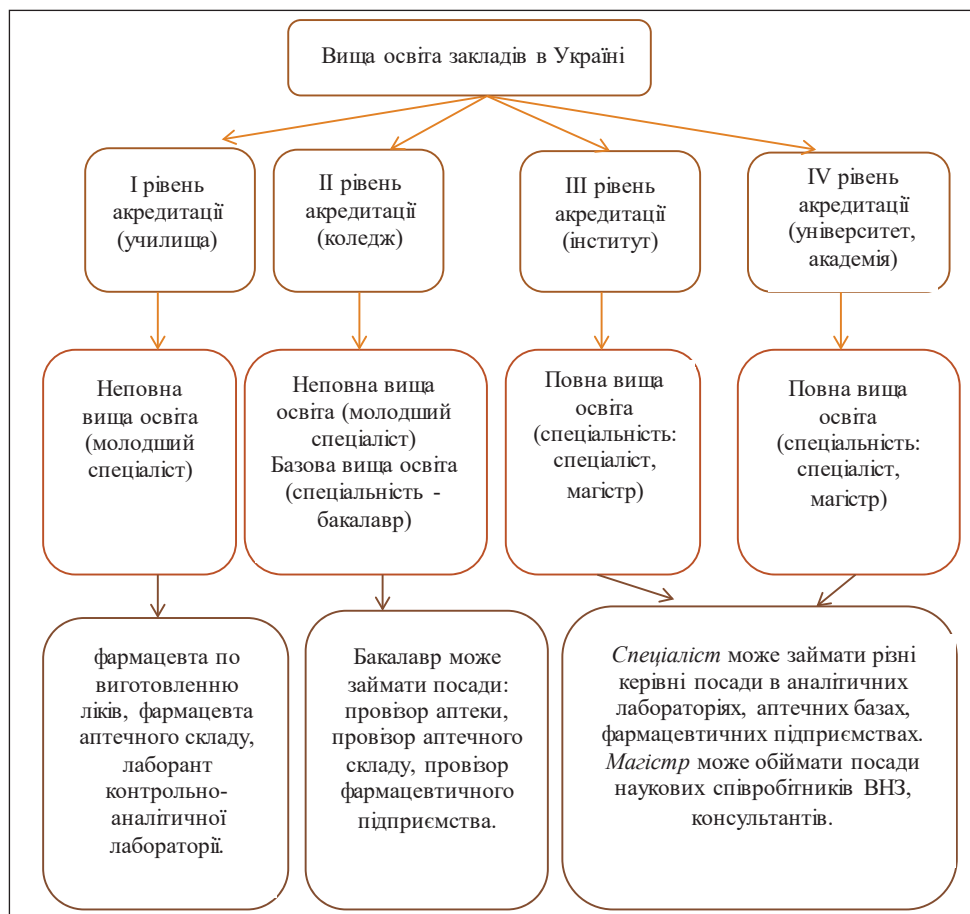
II рівня акредитації – коледжі, надають базову вищу освіту й випускають студентів за спеціальністю молодшого спеціаліста, але це неповна вища освіта. Студенти цих закладів можуть продовжити своє навчання у вищих медичних університетах, починаючи з другого курсу. З 2005 року підготовка бакалаврів відбувається у фармацевтичних коледжах та у 21-ому медичному коледжі, у яких є фармацевтичне відділення.

У працях Є.В. Хоміка [7] та І.Д. Бойчука [8] висвітлені особливості підготовки бакалаврів у коледжах, умови впровадження кредитно-модульної системи в навчальних планах, а також І.Д. Бойчук у своїй роботі розглядає специфіку ступеневої професійної підготовки бакалаврів у фармацевтичних і медичних коледжах.

III рівня акредитації – це інститути, надають повну вищу освіту й випускають бакалаврів, спеціалістів і магістрів,

IV рівня акредитації – це інститути, університети, академії, надають повну вищу освіту та здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалаври, спеціалісти та магістри.

На рис. 1 наведено підготовку фармацевтичних кадрів в Україні за освітньо-кваліфікаційними рівнями.

Рис. 1. Підготовка фармацевтичних працівників в Україні за спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів

У працях В.М. Толочка, І.В. Міщенко [9], З.М. Мнушко [10] та інших учених розглядається особливість професійної діяльності, яка пов'язана з пацієнтами, з лікарями та колегами. Крім усіх вимог, сучасний фармацевт повинен вміти, як наведено в цих літературних даних, професійно спілкуватися. Усі працівники фармацевтичної галузі повинні обов'язково мати гуманітарну підготовку, а не лише знати професійні дисципліни. Одночасно фармацевтичні працівники також повинні бути озброєними знаннями психології, щоб визначити пацієнта або відвідувача з агресією для запобігання конфліктної ситуації. Майбутній провізор повинен бути озброєним знаннями етики та деонтології у вирішенні конфліктних ситуацій із лікарями, відвідувачами аптеки.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, вища освіта надає майбутнім фармацевтичним працівникам можливість володіти психолого-педагогічними вміннями та навичками для того, щоб виконувати свої професійні обов'язки. Це дуже допомагає працювати в тісному контакті з

пацієнтами й лікарями. Також фармацевтичний працівник завжди спілкується з лікарями, інформуючи їх про нові лікарські засоби, про профілактичні та діагностичні препарати. Тому фармацевт повинен бути впевненим у собі та у своїх діях. Ця впевненість набувається завдяки отриманим знанням під час вивчення гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, природничо-наукових і професійно-орієнтованих дисциплін.

З наведених вимог також фармацевт повинен чітко дотримуватися правил виписування рецепта; під час спілкування з лікарями правильно підбирати дозування лікарських засобів, щоб не нашкодити пацієнту; правильно складати раціональну схему прийому лікарських засобів, щоб уникнути помилки, яка може коштувати пацієнту здоров'я або життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Матеріали IV міжнародної конференції «Медицинское образование XXI века» / Дейкало В.П., Турина Н.С., Коневалова Н.Ю., Матлавска И.А. Витебск, 2006. С. 19–21.

2. Golz R., Mayrhofer W. Education in Germany. An overview of developments in the unification process. Canada, 2000. P. 70.
3. Inside interactive Technologies in education and training. Issue 56. 14 August 1991. Derby.: Inside IT, 1991.
4. Philip C. Schlechty. Schools for the 21st Century. San Francisco, 1990. 164 p.
5. Балахонов А.А. Фундаментализация высшего медицинского образования на основе системного естественнонаучного знания: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. СПб., 2007. 20 с.
6. Черних В.П. Фармацевтична освіта. URL: <http://www.Pharmacencyclopedia.com.ua/article/314/farmaceutichna-osvita>.
7. Хомік Є.В., Бойчук І.Д. Адаптація коледжу до Болонської системи освіти. Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. Тернопіль: ТДМУ, 2007. С. 210–212.
8. Бойчук І.Д. Підготовка бакалаврів у коледжі як фактор готовності їх до професійної діяльності. Освіта: технікуми, коледжі. 2007. № 4. С. 186–196.
9. Толочко В.М., Міщенко І.В. Ефективне ділове спілкування: метод. рекомендації. Х.: Вид-во НФаУ, 2006. 48 с.
10. Мнушко З.М. Менеджмент та маркетинг у фармації. Ч.1. Менеджмент у фармації: підручник для фарм. вузів і факультетів / За ред. З.М. Мнушко. Х.: Основа, 1998. С. 175.

УДК 378.147

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Хоруженко Т.А., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти
Глухівський національний університет імені Олександра Довженка

У статті порушено проблему пошуку шляхів активізації процесу фахової підготовки майбутніх учителів технологій. Охарактеризовано методи активного навчання студентів на лекційних, практичних і лабораторних заняттях. Виявлена специфіка впровадження методів активного навчання майбутніх учителів технологій на заняттях із фахових дисциплін.

Ключові слова: майбутній учитель технологій, процес фахової підготовки, методи активного навчання, навчальне заняття.

В статті затронута проблема пошуку шляхів активізації процесу спеціальної підготовки майбутніх учителів технологій. Охарактеризовано методи активного навчання студентів на лекційних, практичних і лабораторних заняттях. Виявлена специфіка впровадження методів активного навчання майбутніх учителів технологій на заняттях по спеціальній дисципліні.

Ключевые слова: будущий учитель технологий, процесс специальной подготовки, методы активного обучения, учебное занятие.

Khoruzhenko T.A. WAYS OF ACTIVATING THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS DURING CONDUCTING TRAINING SESSIONS

The article raises the problem of finding ways to improve the process of future technology teachers' professional training. Methods of active students training at lectures, practical and laboratory classes are described. The specificity of active training methods implementation of future technology teachers in class on specialty disciplines is revealed.

Key words: future technology teacher, professional training, active training methods, educational class.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується реформуванням із метою приведення всіх складників освітнього процесу у відповідність до вимог як світових стандартів, так і особистісних запитів здобувачів освіти. Переосмислюються підходи до здійснення освітнього процесу, оновлюється зміст навчальних програм, впроваджуються нові форми, методи, засоби та технології навчання, змінюються вимоги до освіченості та підготовки майбутніх учителів, зокрема й технологій.

Наприклад, результатом навчання майбутнього вчителя на певному рівні вищої освіти стає компетентність, яка визначає здатність випускника успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» компетентність є «динамічною комбінацією знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей» [1]. Як бачимо, компетентність значно розширює межі традиційної тріади «знання, уміння, навички»,